

БОЛГАРСЬКИЙ РИНОК СОНЯШНИКА: АГРАРІЇ ПЕРЕХИТРИЛИ САМІ СЕБЕ?

Остання спільна декларація коаліції «П'ятірки» була направлена до Єврокомісії в середині лютого 2026р. Уряд Болгарії підтримує пропозицію Польщі щодо повернення квот, які діяли до 2022 року. Аргументом виступає висока пропозиція української дешевої продукції на їхніх ринках. Зокрема соняшникової олії через Румунію.

Поява аргентинського соняшника на ринку Болгарії змусила аграріїв звернутися з новою вимогою до Уряду – запровадити внутрішній «екологічний збір» або додаткове мито на імпорт соняшнику з третіх країн (тут вже йде мова саме про Аргентину).

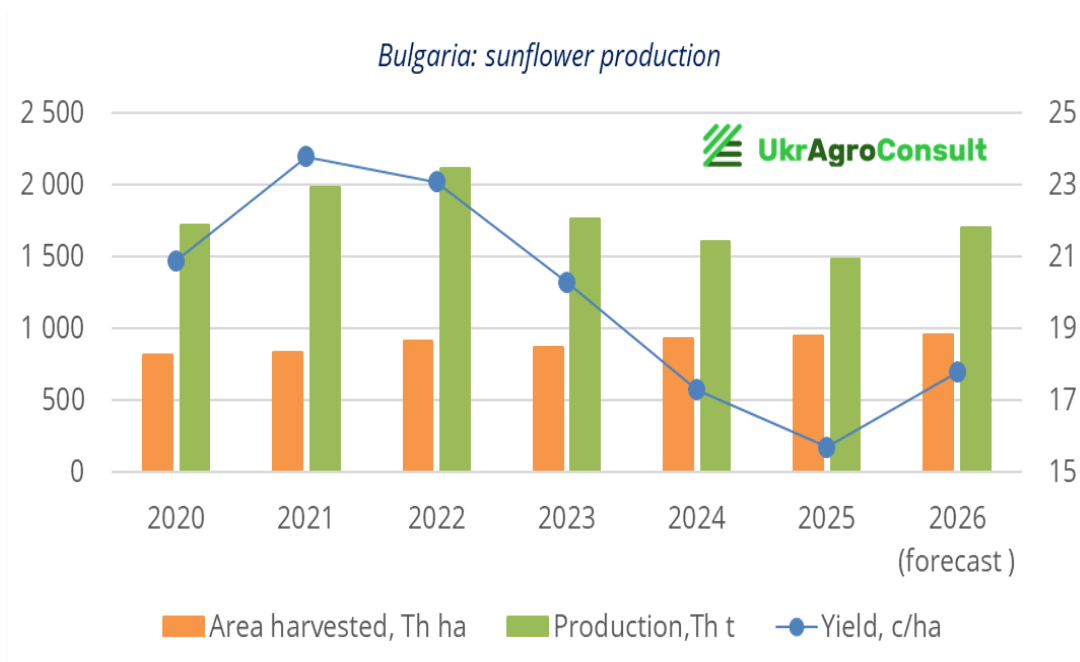
Спроби захистити болгарських фермерів запровадженням механізму «захисного мита» на імпорт робить ведмежу послугу самим аграріям. Аграрне лобі вимагає автоматичного введення обмежень, якщо ціна на внутрішньому ринку падає нижче певної межі. Але при цьому дані рішення мають прийматися болгарською стороною, в обхід загальних правил ЄС.

В сукупності з іншими вимогами з боку аграріїв такі дії продовжують створювати «тепличні умови» : постійний шантаж уряду та вимагання субсидій, коли треба інвестувати та розвивати глибинну переробку з подальшою реалізацією на внутрішній ринок.

Заклики до заборони / жорсткого регулювання імпорту соняшника знищують бажання аграріїв розвиватися та створювати конкурентний (з Україною чи Аргентиною) продукт. В довгостроковій перспективі все менша частка аграріїв зможе використовувати соняшник в своїй сівозміні для отримання прибутку.

Внутрішнє виробництво соняшника

У 2021-2022 р.р. виробництво соняшника в Болгарії змогло досягнути рівня 2.0 млн т. Але всі подальші роки спостерігається падіння врожаю через несприятливі погодні умови для соняшника. У 2025 році фермери зібрали близько 1.5 млн т, що ніяк не покриває потреби місцевих МЕЗ. Додатково позитиву в очікуванні гарних цін дали скорочення врожаїв у сусідніх країнах (Україна, Румунія, Туреччина). Обстріли росії резервуарів з українською олією додали розуміння, що пропозиція на європейському ринку скоротиться, тому ціни на олію мають в другій половині сезону ще зрости. Аргументи всі були правильними і виправданими з точки зору аграріїв.

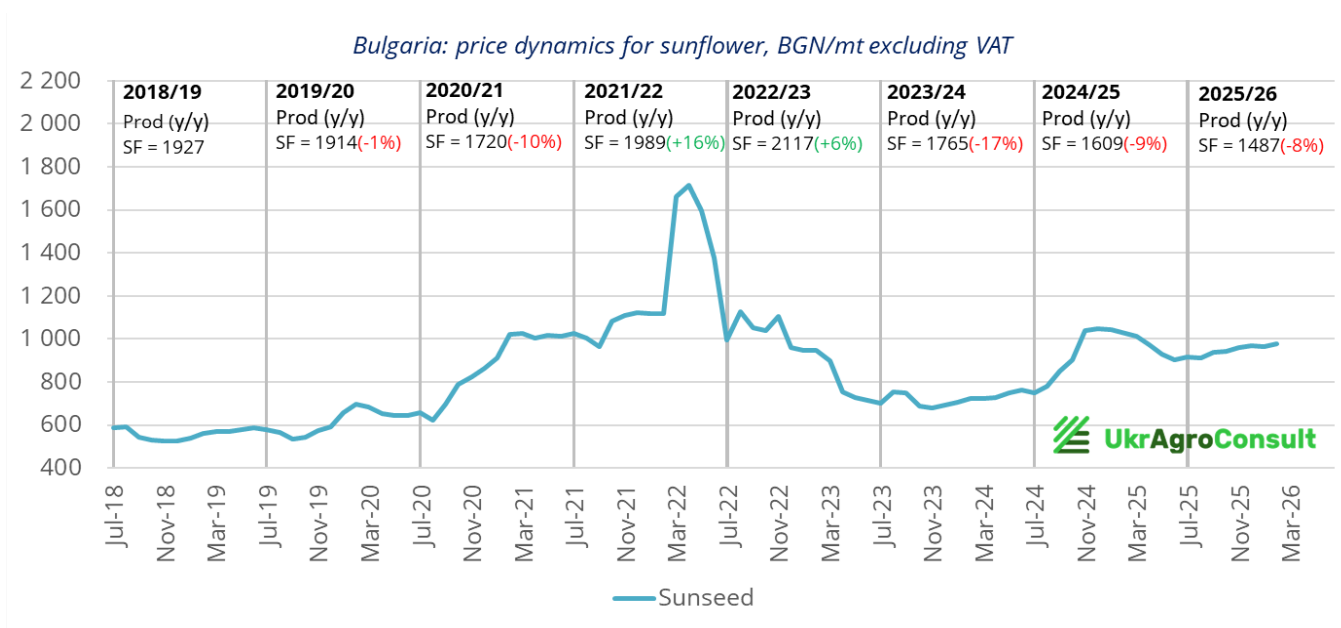
Джерело: УкрАгроКонслат

Фактор світової торгівлі

Але не було враховано ще один важливий фактор – Болгарія працює в системі світової торгівлі. І в 2025/26 сезоні Аргентина є яскравим прикладом заміщення товару з Південної півкулі, коли виникають проблеми на Півночі. Такий сценарій всі учасники ринку мали б прорахувати на прикладі ріпаку. Коли не вистачає сировини при високому попиті на готову продукцію, болгарські переробники експериментують з імпортом великих партій ріпаку (каноли) з Канади чи Австралії.

Гра на випередження

Насправді аграрії підштовхнули МЕЗи до ідеї з імпортом ще у 2024/25 сезоні. В Болгарії другий рік поспіль відбулося скорочення врожаю, а потік соняшника з України вже закрили ліцензуванням. На болгарському ринку відчувався значний дефіцит пропозиції соняшнику. Тому аграрії старалися притримати врожай до другої половини 2024/25 сезону.

Джерело: Міністерство сільського господарства та продовольства Болгарії

Заводи змушені йти на поступки аграріям і закуповувати за завищеними цінами – близько 950-1050 BGN (€485–537). Як результат в 2024/25 сезоні заводи працювали в збиток, лише б зберегти своїх клієнтів в Європі. Декілька середніх МЕЗів на півночі Болгарії були змушені зупинитися на 2-3 місяці.

Тому коли на старті 2025/26 сезону фермери знову почали говорити про низькі закупівельні ціни на соняшник заводи скористалися варіантом з пошуком імпортової сировини. Український соняшник був закритий з обох боків – з болгарського боку аграрне лобі та ліцензії, з українського боку – переробка на внутрішньому ринку. Тому заводи розглянули варіанти форвардних контрактів з Аргентиною ще в грудні 2025 року.

Страх перед Україною

Прихід потужного аграрного гравця на європейський ринок однозначно змусить міняти правила роботи в аграрному секторі. Всі бачать чіткий приклад – як під час чотирьох років повномасштабної війни українські аграрії здатні вирощувати агрокультури, в т.ч. соняшник дотримуючись європейських норм.

Спільна аграрна політика (CAP) ЄС має змінити свою м'якість на жорсткість в умовах «військових ризиків». Шантаж Урядів з вимогою дотацій стане для багатьох учасників ринку не ефективним. Адже Україна показує приклад Європі, що можна без субсидій і в умовах війни давати дешевший продукт.

Український аграрій:

- Змушений через військові ризики розраховує на максимальний зиск з врожаю (використання топових гібридів насіння, великі масштаби вирощування, використання точного землеробства).
- Вирощує та реалізовує соняшник у ринкових умовах. Відсутність субсидій змушує бути ефективним. Більшість великих аграрних підприємств мають власні елеватори та виходи на порти.
- Через проблеми з поставками насіннєвого матеріалу у 2024-2025 р.р. відбулося розширення насінництва міжнародних брендів в середині країни. Це дозволило аграріям не залежати від проблем доставки посівного матеріалу з Європи.

Болгарський аграрій:

- Працює в межах екологічних норм Європи - Green Deal. Це не дозволяє використовувати певні пестициди, які дозволені в Україні (але вони не роблять продукти переробки з українського соняшнику небезпечними чи шкідливими).
- Зберігає сівозміну частіше ніж український аграрій – повернення соняшника на одне те саме поле раз на 4-5 років.
- Орієнтований на прямі виплати ЄС (SAPARD). Може отримати певну суму коштів на гектар, що послаблює бажання розвиватися і зменшувати затрати для отримання більшого прибутку.

2024/25 сезон можна назвати ідеальним сезоном для болгарського фермера, коли сукупні виплати субсидій могли сягати більше 200 євро на гектар:

- Базова ставка (SEPP/SAPS) у Болгарії – близько 100-110 євро на гектар.
- Виплати за дотримання еко-норм – близько 30-40 євро на гектар.
- «Український пакет допомоги», що виділяв Євросоюз Болгарії через збитки від імпорту з України, - близько 20-30 євро на гектар.
- Національні доплати під тиском протестів з внутрішнього бюджету Болгарії.

На сьогоднішній день отримувати виплати за збитки від імпорту українського зерна стає складнішим. Але фермери Болгарії хочуть отримувати не лише гарантовані 150-160 євро на гектар. Їхня вимога – це виплати до 250 євро за гектар (така сума була реальною в пікові моменти допомоги від ЄС).

Перспективи 2026/27 сезону

Через надмірні опади в лютому на півдні країни фермери втрачають оптимальні вікна для ранньої сівби соняшника. Тому активізація відбудеться вже наприкінці березня, що може призвести до дефіциту вільної техніки.

Через ескалацію навколо Ірану всі розуміють, що здорожчання палива неминуче. Тому болгарські аграрії активно скуповують дизель. Ці кошти мали б піти на закупівлю дорогих європейських гібридів. Але деякі фермери тепер розраховують на дешевші сербські або турецькі сорти.

Другим наслідком ескалації є перспектива зростання фрахтових ставок та дефіцит кораблів, що зробить подальший імпорт не ефективним. Таким чином заводи змушені будуть купувати болгарський соняшник.

Болгарські фермери намагаються керувати своїм майбутнім тракторами, але глобальна торгівля знищує бар'єри на болгарському ринку. Болгарських фермерів очікує жорстка ринкова боротьба на виживання в наступному сезоні.

Sunseed	2026/27	2025/26
Beginning stocks	60	51
Area seeded, Th ha	995	970
Area harvested, Th ha	990	950
Yield, MT/ha	1,78	1,70
Production	1762	1615
Imports	500	600
SUPPLY	2323	2266
Crushing	850	700
Other uses	750	850
Seeds	5	6
Exports	600	600
Losses	50	50
DEMAND	2255	2206
Ending stocks	68	60

Тетяна Шевель
Аналітик ринку зернових та олійних
УкрАгроКонсалт

Умови надання інформації (Disclaimer)

Інформація у звітах та дослідженнях ринків УкрАгроКонсалт отримана від комерційних, державних та статистичних організацій, які ми вважаємо надійними. УкрАгроКонсалт не гарантує, що ця інформація є точною або повною і не засвідчує в будь-якій формі факт її вірогідності. Проведений аналіз, висловлені думки та отримані висновки дійсні виключно в межах припущень, викладених у звітах та дослідженнях ринків УкрАгроКонсалт, відображають нашу неупереджену точку зору на час складання звітів та досліджень ринків та можуть бути змінені без попереднього повідомлення.

Звіти та дослідження ринків УкрАгроКонсалт призначені лише для інформаційних цілей, УкрАгроКонсалт сподівається, що замовник вважає інформацію корисною для своїх ділових цілей. Однак, приймаючи це застереження, замовник погоджується, що він не повинен покладатися виключно на цю інформацію при прийнятті ділових рішень.

УкрАгроКонсалт не несе відповідальності за наслідки діяльності або бездіяльності замовника, а також за наслідки економічних або політичних змін.

**We counsel
business that
feeds the world**

 UkrAgroConsult

 UkrAgroConsult

+38 044 364 55 85

+38 050 786 13 10 (WA, Viber, Telegram)

uac-info@ukragroconsult.org

www.ukragroconsult.com

